Timo Takkunen
Kalatalouspäällikkö
Pohjois-Savon ELY-keskus
25.11.2025

LAUSUNTO ASIAAN U 55/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksista (yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) uudistuksesta)

Komission kumppanuusrahastoa koskevalla asetusehdotuksella pyritään paremman johdonmukaisuuden varmistamiseen EU:n prioriteettien sekä kansallisten ja alueellisten toimien välillä. Lisäksi muutoksella pyritään yksinkertaistamaan toimia ja saada parempi vastine rahalle luomalla yksinkertaisempi ja tehokkaampi toteutusjärjestelmä. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan yhden rahaston muodostaminen tarkoittaisi meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston sulauttamista osaksi kansallista ja alueellista kumppanuusrahastoa ja –suunnitelmaa.

Pohjois-Savon ELY-keskus näkee kalatalouden erillisen rahoitustuen erittäin merkittävänä osana kansallista ja alueellista kumppanuusrahastoa. ELY-keskus pitää tärkeänä kalatalouden alkutuotannon korvamerkityn ja riittävän rahoituksen turvaamista. Korvamerkityn pieni osuus huolestuttaa sekä viranomaisia että sidosryhmiä.

Keskeinen osa uudistuksessa on lisätä joustavuutta, yksinkertaisempia tukiohjelmia ja alueellisten tarpeiden parempaa huomioimista sekä byrokratian vähentämistä. Asetusluonnoksessa on kalataloutta käsitelty suppeasti, mikä antaa mahdollisuuksia joustavaan kansalliseen hallinnointiin.

Kalatalouden rahoitusvälineiden avulla on voitu kehittää syrjäisten alueiden yrittäjyyttä ja työllisyyttä. Asetusluonnoksessa esitetyt toimenpiteet ovat oikean suuntaisia ja niiden toimenpanon varmistaminen on keskeistä hallitusohjelmaan kirjatun Kotimaisen kalan edistämisohjelman toteutumisen, kansallisen elintarvikeomavaraisuuden sekä huoltovarmuuden kannalta. Kalatalouden alkutuotanto toimii markkinaehtoisesti ilman tuotantotukia monelta osin vaativassa toimintaympäristössä.

Ympäristön tilaa parantavat toimet ja ennallistaminen on tärkeää, mutta kalatalouteen vaikutus on hyvin hidas ja välillinen. Ennallistamisasetuksen tuomiin toimiin on tulossa useita muita rahoituslähteitä entisten lisäksi. Kaikkia ei voida valjastaa siihen ja kalatalouden EU-rahoituksen vastuu tästä tulisi pitää pienenä ja keskittää vähät rahat itse kalatalouselinkeinoon.

ELY-keskus korostaa kaupallisen kalastuksen rahoitustuen kohdentamista itse kalastusta koskeviin investointeihin sekä vesiviljelyn tuotannollisten investointien tukimahdollisuuksien säilymistä riittävänä.

1. Alueellisten tarpeiden parempi huomioiminen yhteisessä kansallisessa kumppanuusohjelmassa lisää erityisesti kaupallisen kalastuksen mahdollisuuksia.

Investointien kohdentaminen kalastuksen tehostamiseen, kuten aluksiin, valikoiviin pyydyksiin ja kalojen havaitsemiseen, olisi tarpeellista. Kuluvan ja aiempien ohjelmakausien rahoitus on painottunut logistiikkaan, kalan käsittelyyn ja turvallisuuteen. Kalastusta olisi mahdollista tehostaa erityisesti niiden kalalajien pyyntiin, jotka eivät kuulu yhteisten kalastuskiintiöiden piiriin. Kiintiösääntelyn ulkopuolisten kalalajien kalastusta sääntelee luontaisesti markkinat, kalastuslaki, lupien saanti ja kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat. Vapaa-ajan kalastuksen painopisteen siirtymä pyydyskalastuksesta vapakalastukseen lisää tilaa kaupalliseen kalastukseen.

2. Vesiviljely on ainoa tapa laajentaa merkittävästi kotimaista kalan alkutuotantoa. Vesiviljelyn tuotannon lisäämistä koskeva rahoitus on turvattava jatkossakin. Vesiviljely tarvitsee toimivia ratkaisuja ympäristölupavaatimusten ja lämpenevien kesien tuomiin haasteisiin.

Määrärahojen ryhmittely yhteen rahastoon, kumppanuusrahastoon, yksinkertaistaa nykyistä kehystä ohjelmien määrän muuttuessa kansallisiin ja alueellisiin kumppanuussuunnitelmiin. Muutos selkeyttää rahoitusvaihtoehtoja ja mahdollistaa tuen saajille rahoituksen saannin paremmin, mutta toisaalta edellyttää toimijakentän määrittelyä, kuten rahoittavien viranomaisten valtuuksien ja vastuiden määrittelyä.

Toimeenpanon yksinkertaistaminen ja tavoitteellisuus keventävät tuensaajien ja viranomaisten hallinnollista taakkaa, mitä ELY- ja KEHA-keskukset pitävät hyvänä suuntana. EU-varojen käytössä tulisi seurata EU:n varainhoitoasetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 mukaisia menettelyjä ja periaatteita. Asetuksessa säädetään määrärahojen käytön tehokkuuden periaatteesta, jolla varmistetaan käytetyillä varoilla ja toteutetuilla toimilla tavoitteiden saavuttamisen parhaalla mahdollisella tavalla. Vaikuttavuuden periaate määrittää, missä määrin toteutettavilla toimilla saavutetaan asetetut tavoitteet. Tavoitteiden saavutettavuuden seuranta tapahtuu tulosindikaattoreiden avulla. Kalatalouden tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta tulisi mitata kansallisesti määritellyin mittarein, jotta seuranta vastaa Suomen olosuhteisiin ja toimialan todellisiin tavoitteisiin. Indikaattoreiden tulisi olla myös realistisia suhteessa toteutettaviin hankkeisiin.

ELY- ja KEHA-keskus pitävät tärkeänä, että asetuksessa on huomioitu myös varojen käytön turvaaminen mahdollistamalla viranomaisen toimenpiteet mm sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi.

...